

Průzkum měkkýšů v Přírodní rezervaci Údolí Teplé

Libor Dvořák, Správa NP a CHKO Šumava

V rezervaci bylo nalezeno čtyřicet devět druhů měkkýšů, z nichž sedm je uvedeno na červeném seznamu. Většina druhů je vázána na lesní a vlhká stanoviště. Druhy suchých a otevřených stanovišť nebyly nalezeny.

Přírodní rezervace Údolí Teplé je hluboce zaříznuté údolí řeky Teplé jižně od Bečova nad Teplou, tvořené skalními stěnami a suťovými poli. Větší část rezervace pokrývají jehličnaté lesy, a to jak výslunné bory, tak zejména druhotné porosty smrku. Na suťových polích se více uplatňují listnáče, zejména osiky. Ve většině případů se ovšem jedná o stanoviště kyselejšího charakteru a pokrytá mechem či travinami, a tedy poměrně nepříznivá pro měkkýše.

Z hlediska měkkýšů jsou nejzajímavějšími partiemi fragmenty sutě, kde jsou jednotlivé stromky vrb, jeřábů nebo lísek. Druhově pestřejší porosty se zimolezy, jedlemi a kleny jsou přítomny v roklince

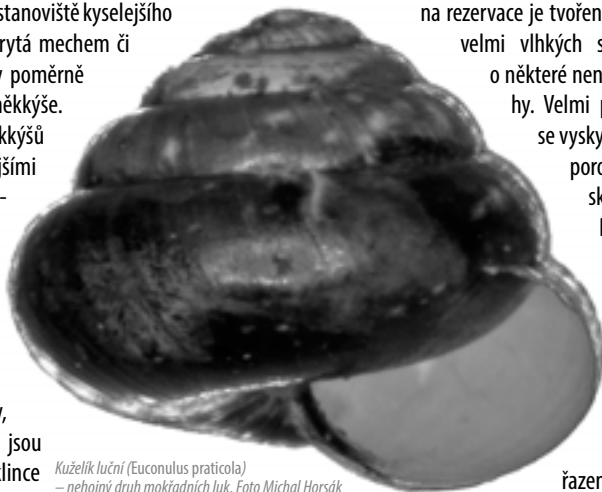
Během průzkumu v roce 2007 jsem v PR Údolí Teplé zaznamenal celkem 49 druhů měkkýšů. Téměř polovinu z nich tvoří lesní druhy, čtvrtina patří mezi přizpůsobivé

až plevelné druhy obývající jak lesní, tak nelesní stanoviště. Významnou složkou jsou druhy vázané na vlhká až velmi vlhká stanoviště, zastoupené více než 18 %. Vodní druhy nebyly sledovány, nález 4 druhů (8 %) je náhodný. Vůbec nebyly nalezeny suchomilné druhy nebo druhy vázané na otevřené biotopy. Dá se říci, že měkkýší fauna

na rezervace je tvořena lesními druhy, druhy velmi vlhkých stanovišť a doplněná o některé nenáročná a plevelné druhy. Velmi podobná společenstva se vyskytují například v lesních porostech v okolí Mariánských Lázní (Ložek 1950, Dvořák et al. 2006).

Co se týká ohrožení (červený seznam), většina druhů v rezervaci (86 %) patří mezi víceméně běžné druhy. Mezi druhy

řazené do některé z kategorií ohrožení patří pouze 7 druhů v rezervaci. Mezi ochranný poměrně významné lze počítat zranitelné druhy kuželík luční (*Euconulus praticola*) a slimáčník horský (*Semilimax kotulae*) a především blyštivka skleněná (*Perpolita petronella*) z kategorie ohrožený. Dva poslední jmenované druhy jsou v oblasti Slavkovského lesa na vhodných lokalitách nalezeny, jak ukazují i publikované práce (Ložek 1950, Dvořák et al. 2006).

Kuželík luční (*Euconulus praticola*)
– nehojný druh mokřadních luk. Foto Michal Horskák

Skalnice kýlnatá (*Helicigona lapicida*) – velmi hojný druh vázaný na skalnatý podklad. Foto Michal Horsák

Na stanovištích, která se dají řadit do kategorie suťových partií s vrbami, kleny či jeřáby jsem nalezl 7–15 druhů měkkýšů. Ve většině případů se jedná o lesní druhy, nejhojnější jsou zde vřetenovka hladká (*Cochlodina laminata*), řasnatka lesní (*Macrogastera plicatula*), vrásenka okrouhlá (*Discus rotundatus*), slimáčnice průhledná (*Euobresia diaphana*) a 4 druhy nahých plžů, vyskytují se zde i 4 druhy z nejnovějšího červeného seznamu včetně blyštivky skleněné (*Perpolita petronella*) a slimáčníka horského (*Semilimax kotulae*). Jako nejčastější se jeví drobná suťoviska vpravo od 2. mostu směrem od

Bečova, kde bylo nalezeno nejvíce (15) druhů, z toho tři ohrožené. Zcela samostatně postavení má roklinka podél levostranného přítoku Teplé v severozápadní části rezervace, zejména díky velké rozloze. Zde bylo nalezeno 27 druhů (druhý nejvyšší počet v rámci rezervace), převážně lesních či vlhkomilných. Zaznamenány zde byly 4 ohrožené druhy. Právě tato lokalita je nejpodobnější charakterem lesních stanovišť i faunou měkkýšů dvěma dříve sledovaným rezervacím v okolí Mariánských Lázní (Dvořák et Juříčková 2006).

▲ Detail drobného suťoviska. Foto Libor Dvořák

▶ Jedna z nejčistších částí rezervace po malakologické stránce – roklinka bezejmenného přítoku Teplé v severozápadní části rezervace. Foto Libor Dvořák

Nepatrně jiné složení měkkýšů mají olšiny a přibližně lesy bez suťových polí, hostící druhově bohatá společenstva. Platí zde, že čím větší olšina, tím více druhů, takže na nejrozsáhlejší zkoumané olšině v severovýchodním cípu rezervace bylo

nalezeno 30 druhů plžů. Na všech lokalitách se jedná o pestré směsici lesních, vlhkostních a mokřadních druhů doplněných několika nenáročnými druhy středně vlhkých stanovišť či náhodně nalezenými vodními druhy. I zde byly nalezeny ohrožené druhy včetně vzácného mokřadního druhu kuželík luční (*Euconulus praticola*) a nebo horského druhu vrásenka pomezní (*Discus ruderatus*).

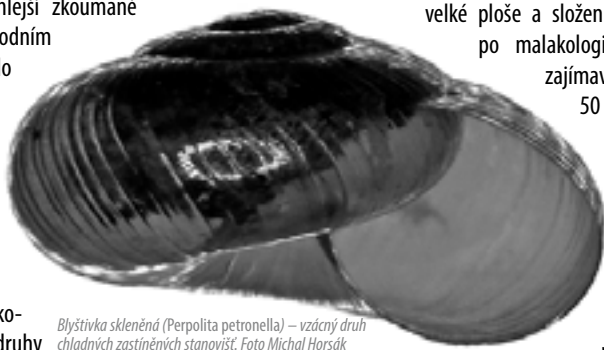
Skály a železniční násypy v rezervaci jsou typické absencí dřevin, chudou vegetací a suchým a výslunným charakterem. Jedná se o nepůvodní a druhově velmi chudá stanoviště pouze se 3–10 druhy. Nebyl zde nalezen žádný typický druh otevřených a suchých biotopů, žijí zde plevele druhy bez velkých stanovištních nároků a pronikají sem druhy z lesa. Na všech těchto místech byl zjištěn hlemýžď zahradní (*Helix pomatia*), který je hojný

prakticky po celém železničním náspu, a skalnice kýlnatá (*Helicigona lapicida*), vázaná na skalnatý substrát.

Co říci závěrem? PR Údolí Teplé představuje díky své velké ploše a složení stromového patra po malakologické stránce velmi zajímavou lokalitu. Téměř 50 druhů měkkýšů zjištěných současným průzkumem je velmi vysoké číslo. Stejně významná je vysoká koncentrace druhů (i okolo 30) na některých dílčích

lokalitách. Nebude-li v budoucnu docházet k nepřiznivým zásahům do lokality (zejména kácení listnáčů), není zdejší malakofauna ohrožena, protože evidentně dokáže přežívat na mikrolokalitách.

Zájemci o podrobnější údaje si mohou z adresy <http://www.mollusca.sav.sk/pdf/7/7.Dvorak.pdf> stáhnout odborný příspěvek ve formátu PDF.

Blyštivka skleněná (*Perpolita petronella*) – vzácný druh chladných zastíněných stanovišť. Foto Michal Horsák

Literatura:

Dvořák L. et Juříčková L. (2006): Měkkýši přírodních rezervací Podhorní vrch a Holina u Mariánských Lázní [Molluscs of the Podhorní Vrch and Holina Nature Reserves near Mariánské Lázně]. – *Erica*, 13: 37–42.

Ložek V. (1950): Malakologické výzkumy v okolí Mariánských Lázní. – *Sborn. Masaryk. Akad. Práce*, 24: 204–217.